

Brahms klaverkvartet i c-mol op. 60:

Fra overleverede samtaler med Brahms ved vi, at c-mol klaverkvartetten er stærkt autobiografisk. Den beskriver en ensom mand i et uløseligt dilemma. Dens følelsesmæssige ambivalens er derfor ikke overraskende. Til forskel fra de fleste andre værker af Brahms er den mørke, melankolske stemning fremherskende. Selvom den først blev trykt i 1875 og bærer det højeste opusnr. af Brahms tre klaverkvartetter, blev den faktisk undfanget som den første i 1855, da komponisten var 22 år og kærligheden til Clara helt ny og sprød. Det er derfor oplagt at drage paralleller mellem klaverkvartetens følelsesfulde indhold og Brahms' udsigtsløse forhold til Clara Schumann.

Første sats *Allegro non troppo* er ekstremt dramatisk, som hentede den sin stemning direkte fra *Werthers Lidelser*. Allerede i åbningens lange holdte ansats i klaveret og strygernes besvarende suk signaleres "Her lades alt håb ude..." Satsens to temaer kombineres i en slags udvidet sonatesatsform. Satsen slutter stille – uden nogen form for forløsning. Anden sats – en *scherzo* er livlig, intens og næsten vred i sit udtryk. Den mangler den kontrasterende triodel, der er normen for en scherzo. Tredie sats, *andante*, åbner med en smuk sorgfuld cellomelodi i duet med klaveret. Violin og bratsch kommer med og et andet tema introduceres. Denne sats tolkes – sikkert med rette – som en kærligheds-erklæring til Clara Schumann. I Finalen, *allegro comodo*, møder vi igen vreden og sorgen. Faldende figurer i klaveret og siden strygerene genkalder sig kærlighedstemaet fra andanten. Det meste af satsen understøttes både første og andet tema af løbende klaverfigurer.

Noter ved Bjarne Martin efter ensemblechef Ole Faurschou m. fl.

Næste koncert i Hobro Musikforening er søndag den 21. marts kl. 15, hvor Det Kgl. Kapels Blæserensemble spiller værker af Bach, Hindemith, Ligeti samt Carl Nielsens elskede blæserkvintet.

HOBRO MUSIKFORENING

Lørdag den 28. februar 2004 kl. 19.30

Ensemble MidtVest

Malin Nyström – violin
Sanna Ripatti – bratsch
Jonathan Slaatto – cello
Martin Quist Hansen - piano

PROGRAM

W. A. Mozart
(1756 – 1791)

Klaverkvartet i g-mol k. 478

-Allegro
-Andante
-Rondo

Robert Schumann
(1810 – 1856)

Klaverkvartet i Es-dur op. 47

-Sostenuto assai – Allegro ma non troppo
-Scherzo. Molto vivace
-Andante cantabile
-Finale. Vivace

* * *

Johannes Brahms
(1833 – 1897)

Klaverkvartet i c-mol op. 60

-Allegro non troppo
-Scherzo: Allegro
-Andante
-Finale: Allegro comodo

Mozarts klaverkvartet i g-mol KV 478:

Mozart skrev denne kvartet i 1785. Den var for sin tid en udpræget avant-garde sag og så spækket med vanskeligheder i klaverstemmen, at den ikke blot krævede en yders professionel udførelse, men også intens lytten. I et samtidigt fashionabelt tidsskrift hedder det blandt andet:

For nogen tid siden udkom der fra Mozarts hånd en Quadro (for klaver, violin, bratsch og cello), meget kunstfærdigt skrevet og med krav til alle fire stemmer om den yderste præcision; selv i en vellykket gengivelse ville denne "musica de camera" kun være for kendere.

Andre stykker kan måske tåle en middelmådig tolkning; men dette Mozart-værk er uudholdeligt, hvis det bliver fremført af lallende dilettanter. Og det er sket mange gange i vinterens løb.

Men hvilken forskel, når dette kunstværk blev spillet i rolige omgivelser af fire musikere, der kunne deres kram og havde øvet sig, så hver tone mejslede sig ind i tilhørernes ører.

Mozart har skrevet en del store værker i mol, hvor han rækker langt ud over den normale udtryksskala, værker som virker foruroligende, tragiske, dramatiske og måske afspejler manio-depressive tendenser.

Også i denne g-mol kvartet flammer lidenskaben. Med *allegroens* pludselige attack og skarpt optrukne, dramatiske kontrast mellem det indledende unisono-motiv og klaverets solistiske videreførelse genspejles de stærke spændinger, de heftige modsætninger, der råder i Mozarts sind.

Andensatsen *andante* (i B-dur) virker ædel, resigneret, indadvendt, men afløses af lysere stemninger i den afsluttende *rondo*, som overraskende står i G-dur! Rondotemaets grundpræg er det vemodigt skælske, men i slutningen af værket tangeres den oprindelige tragisk-dæmoniske konflikt.

* * *

Schumanns og Brahms skæbner var tæt sammenknyttede, både på det musikalske plan og på det personlige plan. Ikke mindst Schumanns kone Clara Schumann, der var en af tidens førende koncertpianister, spillede en central rolle i Schumanns og Brahms skæbnefællesskab.

Brahms besøgte i 1853, 3 år før R. Schumanns død, Robert og Clara Schumann i deres hjem i Düsseldorf, hvor R. Schumann virkede ved operaen. R. Schumann blev straks imponeret af den unge Brahms' evner som komponist og pianist. Det førte til et nært venskab mellem Brahms og familien Schumann, et venskab der skulle vokse til Brahms' forelskelse i den 14 år ældre Clara, der dog forblev uopnåelig. Brahms drog selv en parallel til "Werthers Lidelser", hvor en ung mand tager livet af sig selv på grund af sin kærlighed til en ældre, gift kvinde. Brahms måtte nøjes med at erklære sin kærlighed på skrift og i musik. Han forblev ugift, men han og Clara Schumann var nære venner livet igennem. Hun døde i 1896, kun et år før Brahms.

Schumanns klaverkvartet i Es-dur op. 47:

Schumanns stil er udpræget poetisk. Næsten al hans musik så at sige vokser ud af klaveret – også i musikken for strygere kan man næsten høre klaveret bag. I Schumanns klaverkvartet kombineres strygernes intime kammermusikalske sprog med klaverets glamourøse virtuositet.

Åbningens *Sostenuto assai* indeholder allerede kimen til satsens hovedtema i *Allegro ma non troppo*. Her spores resultatet af komponistens studier af de klassiske komponister både i sonatesatsformen med dens hoved- og sidetema, samt det kontrapunktiske arbejde, ikke mindst i sidetemadelen.

I *Scherzoen* høres indflydelsen fra Mendelssohns eventyrlige verden befolket af elverfolk og fjerne ånder. De kontrasterende trioafsnit er i højere grad Schumanns egne opfindelser.

I *Andanten* præsenteres vi for en inderlig melodi, næsten som en af komponistens mange *Lieder*, der skifter mellem forskellige instrumenter uden at undergå den helt store forandring. I de tre sidste akkorder forudgribes raffineret finalens *vivace*. Her forarbejdes et enkelt tema i et livligt fugato, inden et kontrasterende, blødere 2. tema dukker op. Satsen har form som en frit formet rondo.